

VÁRAKOZÁS

Róm 8, 19

A türelmetlenség századát éljük. Az "Add meg Uram, de most mindjárt" a legszaporább imádságunk. A "legek" rekordja nemcsak elbűvöl, hanem még lihegőbb, gyorsabb tempóra állít be. A kocogókat elmaradottakként sajnáljuk. Minden kérdésünk a legsúlyosabb, minden álmunk a legsürgetőbb, minden célunk a leghalaszthatatlanabb, minden gondunk, bajunk a legsújtóbb, s minden betegségünk a legfájóbb. Úgy élünk, mintha a mi szertartásos-járású kenyérmagot vető őseink nem is előttünk járták volna ezt a földet kemény, határozott, döngő léptekkel. Mintha az ők nyugodtabb vagy nem annyira hajszolt életüket minden nap halványabbra radfrozná a mi életünk... Hiába, nincs időnk, mi rohanunk.

Ebben a mindenből való kirohanásunkban, mikor úgy siettetjük magunkat, hogy életünk percei egymás sarkára lépnek, engedjétek meg ez adventi alkalommal, hogy egy heti tempó után Pál apostol gondolatával tegyek pontot a magunk türelmetlen rohanására. A páli gondolat tüze mellett melegedjünk meg a mai adventi gondolatnál, a várakozásnál.

Már mikor ezt a szót kimondom, mint mágneshez, úgy ugranak hozzánk az emlékek, a megélték, az olvasottak s a hallottak. Mosolyognál rajtam, ha így kérdeznék rád egy mondatfővel: tudod-e, mi a várakozás? Mosolyognál, mert azt hiszed, hogy ennél könnyebb kérdéssel még nem vizsgáztatott senki. Idéznéd az egész életedet, vagy annak percekre, órákra szétmorzszolt részeit, "én ne tudnám, mi a várakozás?" kérdeznéd. Tudom, hiszen gyermekkorban sem tudtam kivárni azt, hogy megnőjek, vártam este az éjjelt, a nehezen múló, nehéz iskolai órákon azt, hogy valahogy már kicsengessenek, azt, hogy úgy karácsony felé felírassuk a táblára a várva-várt vakációt. Vártad azt, számlálva a napokat, hogy mikor szerelsz le a katonaságtól, mikor jön el felnőtt életed nagy alkalmá, hogy "Igent" mondhas annak, akire annyit vártál. Ha elmentél, hogy hazagyere, ha gyermeket nem adott az Isten, hogy adjon, ha adott, hogy felnőjön, hogy kenyeret, több kenyeret kereshess, hogy jobban boldogulj... s egész az előző élet-órádig tudnád idézni nagy várakozásaidat, türelmetlenségedet.

Nem ilyen várakozásra gondolunk. Ilyen szinte mindenkiel megtörténhet. Most nem azokra a kedves, drága lelkekre gondolunk, akik abban a hajlékban, ahol valamikor otthon voltunk, különösen ilyenkor karácsony felé várnak minket, a gyermeket, az unokát. Mondjuk, hogy valójában nem is az Isten házára, mely magához ölelő kapukkal vasárnapról-vasárnapra vár, talán hiába vár. Nem is arra az évszázados nagy sóvárgó várakozásra, mikor az emberiség milliói eleven húsba vajt körömmel várták, hogy a "jogos ember jogot kapjon", hiszen a székeiy ember évezredek joga az egyenlőségen és szabadságon alapult egyetemlegesség.

Ha madártávlatból tekintjük a történelmet, azt kell mondanunk, hogy olyan feszülő, égő, gyöttrő vágyakozások és várakozások izgalmas sorozata, lassú vagy gyors egymásutánja a történelem, ahol a ritka beteljesülések százados örömet határoltak, de százados gyászt, bajt, nyomort és könnyet arattak. Várakozások beteljesülése a történelem vetületében, vagy örök siralmaink, eltemetett vágyunk, örök égő sebünk nemzeti gyászunk nagy temetőjében. Nem akarok utalni arra a nagy várakozásra sem, amikor egy ország várta, remélte, hogy az utolsó aranyágacska az Árpád vezér örökségéből kihajtsa... és hiába várta,

beteljesületlen adventje volt. Vagy a 150 évig tartó törökuralom adventi beteljesüléséről sem beszélék.

Pál apostol valami másféle várákozásról beszél. Ezek mind csak egyszíkúak, egy emberhez, egy néphez, vagy egy egyházhöz hozzákötött várákozások. Csak egyajtó, egyablakos reménységek, várákozások. Másokat, a világ többi népét, egyházát, embereit közömbösen hagyta, és hagyja, talán még örvendtek is a más nyomorának, fekete napjainak, tragédiájának. Pál apostol Jézus mellett az, akinek egyetemes általános, az egész emberre-emberiségre való kitekintése van, belső dimenzióban gondolkodik és érez. Az emberiség egészét nézi, mindenkit bekerít az ember, az istenfiúság kerítésével, senkit nem enged elveszni. Igaz, hogy látja gyenge, gyarló voltunkat is, tökéletlen életünket, többre hivatottságunkat. Akik vagyunk, azokat embernek, ember fiainak nevez, mert embernek születünk. Tudja, hogy belendjünk az emberségbe, sokat kell tennünk azért, sokszor önmagunk naponkénti legyőzésével kell fáradtságosan várnunk azt, hogy emberibbé legyen a föld. Ezt az emberibbet, ezt a naponkénti győzelmet, a belső dimenziós látású embert, a magából az egyetemesbe kitekintő embert nevezi Jézus után istenfiaknak Pál is. Nem köti néphez, felekezethez, fajhoz, nyelvhez, embercsoporthoz. Mindenem felül van. Ez egy magatartás egy életre tartó cselekedet, belső látásmód, egy bizonyított hitvallás, vagy ha jobb megfogalmazásnak gondolod, hát vallásos világnézet. Kötelező tagsági díja a belső érettségnek. Láthatóvá válnak akkor, mikor nem csak remélik, hogy ők tudnak a legfelsőbb lelki szinten érezni, vagy gondolkodni és cselekedni, nem csak remélik, hanem tudják, hogy ezt ők tudják, helyesebben, nem tudnak másként, csak így cselekedni és élni.

Ez az eszmény Jézusban él és él tet. A minél több ilyen érettségű emberek gazdag vetését, aratását várja ez a rohanásban passzív reménységű világ. Nem külső csodáktól, hanem belső érettségtől várja az igaz emberség polgárjogát. A vezérgondolatot körülvevő bibliai versekben Pál annak az igazságnak ad szólás-szabadságot, hogy nem elég ezt remélni és nem is lehet. A reménység csak akaratlan kívánság. Az élet, a szálain sokszor bografutó emberi sors, a "világ könnye és fájdalma", a forgáccsá zúzott életek, az ideggyógyászatok naponként beszírélnéznek életünkbe, s megkérdézik, mennyit tettél azért, hogy magad és más is jobb legyen? Így, ezzel a lelki irányítúvel várod-e a holnapot, a másnapot? Gyenge az ember válasza, halk. Nem hozhatod fel mentségül sorsodat, rohanásodat, hisz éppen azok vádolnak, nem mondhatod, hogy nincs idő gyermekeddel foglalkozni, s te nem vagy hibás, hogy rossz barátok közt polyvává válsz. Nem mondhatod, hogy te nem vagy hibás azért, hogy egyházad a közömbösséggel napról-napra gyengül. Azt sem mondhatod, hogy te nem vagy hibás azért, hogy az egyetlenség, az édes anyanyelvünk nap mint nap konkolyosodik, s így szólsz majd gyermekedhez, mikor ezt az örökséget átadod: ez maradt csak és ilyen maradt. Nincs mentség számtalan emberi gyengeségedre, mert gyötör a lelkiismeret felelőssége, a reménység, a naponkénti várákozásod és csalódásod.

Mit tegyél hát? Hol tanulod meg ennek a várt életförmának az ABC-jét? Ki tanít úgy cselekedni? - tapogatózik benned a jószándék. Megmondom: Jézus. Az, aki gyermekként indult el mint te, kinek születése napját várja az emberiség. Állj be te is azok közé, kik reménységgel várják Isten fiának megszületését, hogy az igaz élet útján a Jézus gyermek lépteivel, ha kezdő sebességével is, ha tétován is, araszos gyermekléptekkel is, de elindulhass jobb, tökéletesebb önmagadhoz, önmagunkhoz.

Akít várnod kell, ismered. Az a nagy kérdés most, hogy mint várod? Tudod-e úgy vární, mint a téli álmú adventben lévő természet, ahogy várja a megeleveníttetését? Mint ahogy a fa, fű, virág várja, mindent beleadva azt, hogy tavasza, a beteljesülésnek boldog elindulása legyen? Mint ahogy a madár repül ki a kalitkából, mely fogva tartotta, a megtalált életbe, szabadságba? Fontos

kérdés, mert most kell eldöntened adventkor, a nagy várakozások idején, ezekre a kérdésekre adandó válaszodat.

És még egyet: nem kell, nem szabad szégyellned ezt a szent várakozást. Hidd el, nem fog senki sem lenézni, kicsúfolni ezért. Inkább irigyelni fognak azért, hogy te gazdagabb vagy szent szegénységben is, mint más embertársad, mert neked van hited és reményed várni karácsonyt, Isten fiának megjelenését, hogy tanítson, vezessen az igaz életre, jobb emberségre, Istennek dicsőségére, az embernek békeességére. Így és csak így lehetsz unitárius értelemben Isten fia, így lehetsz jézusi értelemben boldog ember, s emberi értelemben megelégedett.

E teremtett világ sóvárogva várja, hogy az légy. Ámen.

KÖZÖSSÉGÜNK ISTENNEL ÉS EGYMÁSSAL* ·

1Jn 1, 5-7/a

A Biblia Isten szóba foglalt üzenete. Úgy mondjuk, hogy ez az isteni kijelentés az emberhez. Érthető és világos. Az élő Isten üzenete ki szól hozzánk "fűben, fában és merev márványban" is; a költő szerint. A teremtett világ éli Isten akaratát; az ember értelmének fényével és lelke érzékenységevel próbálja a hitben megközelíteni az örök Láthatatlant, mintegy radarral kivetíteni. Azok, akik közelközösségben éltek vele, akikben sötétség nélküli világosság lett, akiket elhívott, azok hirdették mindig üzenetét. Jézus az Örökkévaló üzenete volt ehhez a világhoz. János apostol levelében megvallja, hogy Istenre tekintő világosságát Tőle vette és hirdette is, azt hirdették, hogy Isten gondolata érthető és világos, az életet, a megmaradást munkálja. Tovább adták ezt a világosságot, hogy legyen hit és bizalom, a cselekvőknek - élethatáron innen és túl - legyen megmaradás. Nem Istenért, mert "Ő benne nincsen semmi sötétség, Ő a tiszta világosság", hanem az emberért, mert benne van a homály, a bizonytalanság, a kétség, a reménytelenség. Van úgy, hogy eltájolódik az ember, nem tudja-érzi bele magát az Isten-teremtette egyetemességbe, szorítja a sötétség. Magához igazítja az Istent és nem ő igazodik Istenhez. Az igazságot meghazudtolja, mondja rá a Biblia. Kiszakad az örök Világosságból és lesz belőle Istennek szórványlelke, az emberi közösségnek szórványtagja.

Mi benne élünk, vagyunk és mozgunk, mondja Pál apostol. Látunk! Látjuk helyünk, értékünk, sorsunk, életünk, hivatásunk és kötelességünk, érezzük emberi felelősségünk. A világosság fiai lehetünk. Az értelem öntudata, nem csak Isten felé ver ösvényt, hanem életünk cseplész bajai közt az embertársunk felé is. Aki látja az Istent, de nem tudja meglátni embertársát, sötétségben van. Vak. Nem az emberi társadalom zárja ki magából, hanem ő szakad ki belőle és lesz elszigetelt-szórványember, lehullott falevél, leszakadt gomb, senkihez sem tartozó. Míg látjuk egymást és érezzük egyéni és közösségi bajainkat, a Bibliával mondva "közösségünk van egymással". Közösség nélkül nincs család, egyház, nemzet, közösség nélkül nincs bizalom, jövődől és megmaradás. Anyagiasodó világunk-

* Elhangzott 1993. szeptember 18-án a "Juliánus Alapítvány" "Lármafa" szórványösszejövételének ökumenikus istentiszteletén